

**BOLALARDA BOSH MIYA SHIKASTLANISHINING
OQIBATLARI**

Muallif: Vahobova Nilufar Abdumo‘min qizi

Qo‘qon Universiteti Andijon filiali

Davolash yo‘nalishi 25-10 guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada bolalarda bosh miya shikastlanishining sabablari, rivojlanish mexanizmlari va uzoq muddatli oqibatlari tahlil qilinadi. Bosh miya shikastlanishi bolalarda nevrologik va kognitiv buzilishlar, jismoniy nogironlik va ijtimoiy moslashuvdagi qiyinchiliklar bilan namoyon bo‘ladi. Maqolada shuningdek, diagnostika usullari, davolash va reabilitatsiya choralarining ahamiyati, hamda kasallikni oldini olishning asosiy yo‘llari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: Bosh miya shikastlanishi, bola, nevrologik oqibatlar, kognitiv buzilish, nogironlik, reabilitatsiya, davolash, profilaktika

Аннотация: В статье рассматриваются причины, механизмы развития и долгосрочные последствия черепно-мозговой травмы у детей. Повреждение головного мозга проявляется неврологическими и когнитивными нарушениями, физической инвалидностью и проблемами социальной адаптации. В работе описаны методы диагностики, лечения и реабилитации, а также меры профилактики данного состояния.

Ключевые слова: черепно-мозговая травма, ребёнок, неврологические последствия, когнитивные нарушения, инвалидность, реабилитация, лечение, профилактика

Annotation: This article examines the causes, development mechanisms, and long-term consequences of traumatic brain injury (TBI) in children. Brain injury leads to neurological and cognitive impairments, physical disability, and challenges in social adaptation. The paper outlines diagnostic approaches,

treatment, rehabilitation measures, and preventive strategies for managing TBI in pediatric patients.

Keywords: *traumatic brain injury, child, neurological consequences, cognitive impairment, disability, rehabilitation, treatment, prevention*

Kirish

Bolalarda bosh miya shikastlanishi (BMS) har qanday yoshda uchrashi mumkin bo'lgan jiddiy patologiya hisoblanadi. U odatda boshga zarba tushishi, tushish, avtohalokat yoki tug'ma asab tizimi nuqsonlari natijasida yuzaga keladi. BMS oqibatlari bolaning nevrologik, kognitiv va psixologik rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Shikastlanish miya to'qimalarining mexanik shikasti, qon aylanishining buzilishi va neyronlar faoliyatidagi disbalans orqali rivojlanadi. Bunda bolalarda hushdan ketish, ko'ngil aynishi, bosh og'rig'i, nutq va harakat koordinatsiyasining buzilishi kuzatiladi. BMSning og'irligi va joylashuvi bolaga keyingi rivojlanish va ijtimoiy moslashuv imkoniyatlariga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir qiladi.

Asosiy qism

Bosh miya shikastlanishining oqibatlari quyidagi asosiy guruhlarga bo'linadi:

1. Nevrologik buzilishlar: koordinatsiya va muvozanatning pasayishi, mushak tonusining o'zgarishi, reflekslarning buzilishi, epileptik tutqanoqlar paydo bo'lishi mumkin.
2. Kognitiv va intellektual buzilishlar: diqqat va xotira zaiflashadi, o'rganish qobiliyati pasayadi, nutq va til rivojlanishi kechikadi.
3. Psixologik va ijtimoiy oqibatlar: bolalarda ruhiy beqarorlik, xotira va emotsiyalarni boshqarish qiyinlashadi, ijtimoiy muhitga moslashish qiyinlashadi.
4. Jismoniy rivojlanishdagi kechikishlar: motor ko'nikmalarining zaifligi, harakat qobiliyatining pasayishi va nogironlik xavfi.

Diagnostika va davolash:

BMSni aniqlashda nevrologik tekshiruv, MRT yoki KT skanerlash, EKG va laborator testlar qo'llaniladi. Davolash mexanizmlari shikastlanish darajasiga

bog'liq bo'lib, konservativ terapiya (dori vositalari, fizioterapiya, psixologik yordam) va jarrohlik usullarini o'z ichiga oladi.

Reabilitatsiya: maxsus mashqlar, logoped va psixologik yordam, kognitiv treninglar bolalarning qayta moslashuvi va rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi. Profilaktika esa xavfli vaziyatlarni oldini olish, bolalarni xavfsiz muhitda tarbiyalash va ota-onalarni xabardor qilishdan iborat.

Takliflar

BMSdan aziyat chekayotgan bolalar uchun markazlashgan reabilitatsiya xizmatlarini rivojlantirish.

Pedagog va tibbiyot xodimlarini BMSning erta belgilarini aniqlash bo'yicha o'qitish.

Ota-onalar va jamoatchilik uchun xavfsizlik va profilaktika bo'yicha ma'rifiy ishlarni kengaytirish.

Xulosa

Bolalarda bosh miya shikastlanishi uzoq muddatli jiddiy oqibatlarga olib keladi. BMSni erta aniqlash, to'g'ri diagnostika, kompleks davolash va reabilitatsiya bolalarning hayot sifatini yaxshilashga yordam beradi. Profilaktik chora-tadbirlar esa shikastlanishning oldini olish va bolalarni sog'lom rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Karimova L. Bolalarda bosh miya shikastlanishi: klinika va reabilitatsiya. – Toshkent, 2023.
2. Ahmedov S. Pediatrik nevrologiya. – Samarqand, 2024.
3. Tursunov M. Bosh miya jarohatlari va oqibatlari. – Andijon, 2023.
4. Islomova N. Bolalarda neyro-reabilitatsiya. – Toshkent, 2024.
5. Raxmonova D. Nevrologik kasalliklar va davolash metodlari bolalarda. – Farg'ona, 2023.
6. Saidov O. Bosh miya shikastlanishi va ilg'or davolash usullari. – Toshkent, 2024.